

## "לבניינה של תורה" – חלק ר'

שיחה שנמסרה בביהמ"ד מפי מו"ר רה"י

### --- תכלית החיים-לדעת את ה' בכל דרכינו ---



#### לרומם בית אלוקינו

זוכים אנו בחסדי ה' לפתוח את זמן קיץ. לשבתו של ציבור נאמר כי על אף המעבר של בית המדרש והשינוי הגדול מרגישים בבית המדרש תכונה ואווירה של לימוד כמו באמצע הזמן. כאן המקום להודות ולברך את כל מי שהטה שכמו לשאת בעול וזכה להיות שותף בתהליך המבורך שהישיבה עוברת.

הרמב"ם כותב בהלכות בית הבחירה<sup>1</sup>:

"מצווה מן המובחר לחזק את הבניין ולהגביהו כפי כח הציבור, שנאמר: 'לרומם את בית אלוקינו, ומפארין אותו

ומייפין כפי כוחו. אם יכולים לטוח אותו בזהב ולהגדיל במעשיו הרי זו מצווה".

אף אנו עסוקים בתפארת וחיזוק בית המדרש, מקדש המעט שלנו<sup>2</sup>. כל הנעשה בישיבה בימים אלו נובע מתוך אותה שאיפה נפלאה "לרומם את בית אלוקינו"<sup>3</sup>, "לפאר מקום מקדשי"<sup>4</sup>, להרבות כבוד ה' בבית

<sup>1</sup> רמב"ם הלכות בית הבחירה פרק א הלכה י"א

<sup>2</sup> מגילה דף כט עמוד א: "ואהי להם למקדש מעט(יחזקאל י"ט"ז), אמר רבי יצחק: אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל"  
<sup>3</sup> עזרא פרק ט פסוק י': קיי־עבד־ים אֲנַחְנוּ וּבְעַבְדָּתֵנוּ לֹא עֲזַבְנוּ אֱלֹהֵינוּ וַיִּשְׁעֲלֵנוּ חֹסֶד לְפָנֵי מַלְכֵי פָּרַס לְתַתֵּלְנוּ מִחַיָּה לְרוֹמָם אֶת־בֵּית אֱלֹהֵינוּ וְלַהֲעֲמִיד אֶת־חֶרְבֵּנוּ וְלְתַתֵּלְנוּ גְדֵר בְּיַהוּדָה וּבִירוּשָׁלַם: ס

<sup>4</sup> ישעיהו פרק ס, י"ג

הגדול והקדוש הזה שבעזרת ה' ילך ויגדל! לצורך העניין, בית המדרש 'ירד' קומה, "ירידה שהיא צורך עליה"<sup>5</sup>, בשאיפה ותפילה לעלות עוד ועוד, להגדיל תורה ולהרבות קדושה, אשרינו מה טוב חלקינו!

#### בן סורר ומורה – למה נכתב?

בעזרת ה', בזמן קיץ נלמד בישיבה פרק שמיני בסנהדרין, פרק 'בן סורר ומורה'.

פרשה זו של בן סורר ומורה, פרשה קשה היא והקושי כפול:

#### כל הנעשה בישיבה בימים

אלו נובע מתוך אותה שאיפה

נפלאה "לרומם את בית

אלוקינו", "לפאר מקום

מקדשי", להרבות כבוד ה'

בבית הגדול והקדוש הזה

שבעזרת ה' ילך ויגדל!

#### הקושי הראשון: גדר

ופרטי הציווי נראים בלתי מציאותיים ומנוגדים להגיון: על הפסוק - "בנינו זה סורר ומורה איננו שומע

בקולנו" דרשו חז"ל<sup>6</sup> שצריך שקולו של האב וקולו של האם יהיו זהים, והרי זה דבר שלא יתכן! על דרך הדרש אפשר לבאר זאת, אך במציאות אין הדבר אפשרי. טווח הגילאים המצומצם של הבן הסורר<sup>7</sup> אף הוא מעורר תמיהה, וכמובן כמות הבשר והיין אותה צריך הנער הצעיר לזלול ולסבוא, כל אלו

<sup>5</sup> מכות ז ע"ב

<sup>6</sup> סנהדרין דף ע"א עמוד א: "רבי יהודה אומר: אם לא היתה אמו שוה לאביו בקול ובמראה ובקומה אינו נעשה בן סורר ומורה. מאי טעמא - דאמר קרא: איננו שמע בקולנו".

<sup>7</sup> סנהדרין דף סח עמוד ב: משנה "בן סורר ומורה, מאימתי נעשה בן סורר ומורה - משיביא שתי שערות, ועד שיקיף זקן, התחתון ולא העליון, אלא שדברו חכמים בלשון נקיה. שנאמר כי יהיה לאיש בן, בן - ולא בת, בן - ולא איש. קטן פטור, שלא בא לכלל מצות." ובגמ' דף סט עמוד א: "אמר רבי כרוספדאי אמר רבי שבתאי: כל ימיו של בן סורר ומורה אינו אלא שלשה חדשים בלבד."



אלא לרדת לסוף דעתו ולדונו למיתה על מנת ש "ימות זכאי ואל ימות חייב"<sup>14</sup>.

## זולל וסובא לא ידע דרך ה'

שמעתי פעמים רבות ממו"ר הרב כץ שליט"א הסבר נפלא מאד על יסוד דברי הראשונים בפרשה, וברצוני לפתוח בדברים אלו את זמן קיץ המורכב הזה.

הרמב"ן כותב<sup>15</sup> שחטאו של הנער הוא "שנצטוונו לדעת את ה' בכל דרכינו, וזולל וסובא לא ידע דרך ה'". אם זו ההנהגה שלו, להיות זולל וסובא, אין סיכוי שיגיע לידי ידיעת דרך ה'. והאבן עזרא מחרף ואומר<sup>16</sup>: "והנה זה כמו אפיקורוס כי לא יבקש חיי העוה"ז כי אם להתענג בכל מיני מאכל ומשתה"

דברים קשים ומבהילים! את הנער הזה לא מעניין לימוד תורה, מעניין אותו העוה"ז, והתורה אומרת "ורגמוהו כל אנשי עירו באבנים ומת וביערת הרע מקרבך" על איזה רע מדובר? בהסתכלות

וגדרים נוספים שנשנו בעניין ובע"ה יילמדו במהלך זמן קיץ, הובילו את חלק מחז"ל לקבוע שבן סורר ומורה הוא דבר אשר "לא היה ולא עתיד להיות, ולמה נכתב - דרוש וקבל שכר"<sup>8</sup>.

**הקושי השני:** חומרת הענישה נראית באופן פשוט כאינה תואמת ויחסית למעשיו של הבן הסורר. הרי הכתוב אומר "ותפשו בו אביו ואמו והוציאו אותו אל זקני עירו ואל שער מקומו... ורגמוהו כל אנשי עירו באבנים"<sup>9</sup> אביו ואמו של נער יהודי שטרם הגיע לכלל מצוות, צריכים במו ידם לקחת את בנם שאכל ושתה בשר ויין כשרים<sup>10</sup>

**"וכי מפני שאכל זה תרטימר בשר ושתה חצי לוג יין האיטלקי אביו ואמו מוציאין אותו לסקלו? ! אלא לא היה ולא עתיד להיות, ולמה נכתב - דרוש וקבל שכר".**  
**שומא עלינו לחקור ולהבין מהי הדרשה שרצתה התורה לדרוש בפרשה זו שאינה הגיונית ומציאותית**

בכמות מסוימת<sup>11</sup>, ולהביאו לדין שסופו במיתה כה משונה וקשה. הרי שאלתו של ר' שמעון<sup>12</sup> זועקת לשמיים: "וכי מפני שאכל זה תרטימר בשר ושתה חצי לוג יין האיטלקי אביו ואמו מוציאין אותו לסקלו? ! אלא לא היה ולא עתיד להיות, ולמה נכתב - דרוש וקבל שכר". שומא עלינו לחקור ולהבין מהי הדרשה שרצתה התורה

לדרוש בפרשה זו שאינה הגיונית ומציאותית, ומדוע חרזה מדרכה והחליטה שלא להביט אל הנער "באשר הוא שם"<sup>13</sup>

<sup>14</sup> סנהדרין דף עא עמוד ב: "משנה. בן סורר ומורה נידון על שם סופו, ימות זכאי ואל ימות חייב. שמייתן של רשעים הנאה להן והנאה לעולם". ובגמ' סנהדרין דף עב עמוד א: "תניא, רבי יוסי הגלילי אומר: וכי מפני שאכל זה תרטימר בשר ושתה חצי לוג יין האיטלקי אמרה תורה יצא לבית דין ליסקל? אלא, הגיעה תורה לסוף דעתו של בן סורר ומורה, שסוף מגמר נכסי אביו ומבקש למודו ואינו מוצא, ויוצא לפרשת דרכים ומלסטם את הבריות. אמרה תורה: ימות זכאי ואל ימות חייב. שמייתן של רשעים הנאה להם והנאה לעולם".

<sup>15</sup> רמב"ן דברים פרק כא י"ח: "שהוא זולל וסובא עובר על מה שנצטוונו קדושים תהיו. ונאמר עוד ואותו תעבדו ובו תדבקון, כאשר פירשתי שנצטוונו לדעת השם בכל דרכינו, וזולל וסובא לא ידע דרך ה'".

<sup>16</sup> אבן עזרא דברים פרק כא יח: "והנה זה כמו אפיקורוס, כי לא יבקש חיי העולם הזה, כי אם להתענג בכל מיני מאכל ומשתה. ונסמכה זו הפרשה בעבור אשת יפת תאר (יא), והעד: ושם אמו, והרמז שרמזתי בבני אהרן":

<sup>8</sup> שם, דף עא עמוד א: "דתניא, אמר רבי שמעון: וכי מפני שאכל זה תרטימר בשר ושתה חצי לוג יין האיטלקי אביו ואמו מוציאין אותו לסקלו? אלא לא היה ולא עתיד להיות, ולמה נכתב - דרוש וקבל שכר".

<sup>9</sup> דברים פרק כא, י"ט-כ"א  
<sup>10</sup> סנהדרין דף ע עמוד א: "משנה. אכל נבילות וטריפות שקצים ורמשים, (אכל טבל ומעשר ראשון שלא נטלה תרומתו ומעשר שני והקדש שלא נפדו). אכל דבר שהוא מצוה ודבר שהוא עבירה... אינו נעשה בן סורר ומורה..".

<sup>11</sup> משנה. מאימתי חייב - משיאכל תרטימר בשר וישתה חצי לוג יין האיטלקי. רבי יוסי אומר: מנה בשר ולוג יין. (שם).

<sup>12</sup> בראשית כ"א, י"ז  
<sup>13</sup> סנהדרין ע"א א'.



עסוק בהבל וריק של עולם הזה, ועוד ניסיונות מבית ומחוץ בלי סוף. בתוך כל הקלחת הזו העוטפת אותנו וכולנו מרגישים בה, באים ודורשים מבחור בן שמונה עשרה או מאברך בן שלושים להיכנס לבית המדרש (שנמצא בחדר אוכל עם מחיצת יוטה), ולהסתופף בצלו. העולם כ"כ גדול ומלא שפע, וכולם רוצים רק עוד ועוד, אך עלינו לזכור ולחדד לעצמנו- חיי הרוח אלו החיים!

האם זה אומר שכל החיים צריכים להישאר בבית המדרש? בכלל לא! אך השאלה תהיה תמיד מה הוא מרכז החיים, האם מרכז

החיים הוא אכול ושתו כי מחר נמות<sup>18</sup>? או שמרכז החיים זה האידיאל, זה הקודש, לחיות את החיים לאור ערכי הנצח, שזה באמת מה שיטריד אותנו, לא שקל נוסף בחשבון, שלא נחיה 'דרך החור שבמטבע', אלא דרך מימד הקודש, להבין שאין ערך לחיים שאין להם מימד של קודש.

זהו הלימוד שאנו צריכים לקחת בתחילת הזמן. ההתלהבות של ההתחלה צריכה להישאר איתנה, זו לא התלהבות של רגע קטן, אלא עד ט' באב וגם אחרי ט' באב, למרות שלא נמצאים בישיבה כי יש מושג שנקרא 'בין הזמנים'? האם 'בין הזמנים' משנה את אידיאל הקודש בחיים? תמיד נזכיר לעצמנו, למה נועדו החיים? זו השאלה, להכיר שיש עולם גדול, ולהכיר שיש עולם ערכי בתוך העולם הגדול שברא הקב"ה, בעולמו של הקב"ה יש בריות רבות אבל בעמ"י יש ערך ותכלית לחיים.

אנושית הוא הרי ילד טוב, אך התורה מלמדת אותנו כאן פרק חשוב ונורא על מהות חיי האדם בעולם הזה. כביכול אומרת התורה, אדם או ילד שלא מבין שחיינו נועדו "לדעת דרך ה'" אז מה הם חיינו? אם מטרת חיינו היא להתענג בכל מיני מאכל ומשתה וכך הוא תופס את העולם, אפשר לומר עליו שבמובן מסוים חיינו אינם חיים, הוא אינו מממש ומגשים את תכלית החיים לשמה הוא נברא ומוטב שמציאות זו תסתיים. אמנם ר' יונתן בגמ' העיד "אני עמדתי על קברו<sup>17</sup>", אך ודאי גם הוא סובר שהמסר לדורות הוא החינוך הגדול להבנת המשמעות האמיתית של חיינו. עלינו לשאול את

עצמנו - האם אנו ממלאים את חיינו בתוכן? בידיעות של קודש? או שחלילה חיינו מצומצמים ומשועבדים לחיי הגוף. צריך להגדיר יעדים בחיים, להתמסר לאידיאלים, לחיי אמת, התמסרות לערכים נצחיים ולא לערכים בני חלוף של מאכל ומשתה. זו היא צורת החיים של אדם מישראל, כך צריך לגדול ילד בישראל שאפילו עוד

לא הגיע לכלל מצוות, הוא עוד לא בר מצווה, אך הוא מתחנך ומתרגל להלך החשיבה התורתית ביחס לחיים. אף אנו, בעמלנו בתורה בלימוד הפרק בכל פרט בסוגיה, נכוון דעתנו גם למסר הכללי והעיקרי הזה.

עומדים אנו כאמור בפתחו של זמן קיץ. ידוע הדבר, ואין צורך להאריך, כי זמן קיץ הוא זמן קשה בעולם הישיבות. חם בחוץ ושמירת העיניים נדרשת יותר, והעולם

<sup>18</sup> ישעיהו פרק כב

<sup>17</sup> סנהדרין דף עא עמוד א: "אמר רבי יונתן: אני ראיתיו, וישבתי על קברו".



## התמסרות לאידיאל החיים

עמל התורה מצריך התמסרות! 'מותר' לנו לשאוף לגמור את מסכת סנהדרין, גם אם עבור זה לא נישן לילה או שניים. וכי אם אדם צריך לטוס למדינה רחוקה הוא לא מוותר לפעמים על שנת הלילה? אי אפשר לשנות את החיים בשביל דברים שמאמינים בהם? אם בחור מחליט שיש לו אתגר, שיש לו אידיאל לגמור את מסכת סנהדרין, הוא יגמור מסכת סנהדרין! הוא ישב שישי ושבת, ומוצאי שבת, כי הוא החליט שיש לו יעד, והיות וזה חשוב לו, השקעתו לא תפחת מתחומים אחרים בהם אנשים מגשימים שאיפות ומוכנים בשבילם לעשות הכל. הכלל ברור, כאשר דבר חשוב לאדם, הוא מוכן להקריב.

רק לפני ימים מספר ציינו את יום השואה. זכור נזכור איך יהודים מסרו את נפשם על הערכים והאמיתות שהאמינו בהם בתוך ימי השואה, בלי התחשבות במציאות הטכנית והטבעית שמסביבם, כי הם האמינו שבזאת יבחנו.

בעזרת ה', בסופי שבוע תהיה בישיבה תכנית לעיסוק בפרק חלק בהנחיית הרב רוני קלופשטוק שליט"א. זו הזדמנות נפלאה ללמוד את ההקדמה של הרמב"ם בסדר לימודי אמונה, ואת פרק חלק שהוא כ"כ יסודי, יש בו סוגיות יסוד של חיים, ובפרט של החיים הנבנים בא"י בתקופת הגאולה והתשובה. כ"כ הרבה דברים יש בפרק הנפלא והגדול הזה! חבל לסיים את הזמן בלי פרק חלק.

יעזרנו ה' שהמלאכה תושלם בזמן קיץ ויהיה סייעתא דשמיא לעוסקים במלאכה ונזכה לגדול ושבת מדרשנו ילך ויתרומם. ושנזכה באמת לרומם את בית אלוקינו במהרה בימינו אמן.

